

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

**The Factors Affecting to Operation of Community Enterprises
in Ban Khai District of Rayong Province**

ธัญญญาณ์ โสภณพุทธร,
นารีรัตน์ สีระสาร และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
**Thananya Soponputtaporn,
Nareerut Seerasarn and BenchamasYooprasert**
Sukhothai Thammathirat Open University
Corresponding Author, E: mail : mukungking@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และสถิติถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 57.83 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.63 ปี สาเหตุการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนต้องการรายได้เพิ่ม รายได้จากการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 16,842.86 บาท/ปี การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ทุนส่วนใหญ่มาจากการระดมทุนจากสมาชิกในการประกอบกิจการ ระยะเวลาการประกอบกิจการเฉลี่ย 8.26 ปี ส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมการผลิตพืช และมีการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกเฉลี่ย 1.82 ครั้ง/ปี 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ในประเด็น ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ระดับการศึกษาและรายได้จากการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) 4) ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก ในประเด็น การสรุปรายงานการประชุมให้สมาชิกทราบทั่วถึง ข้อเสนอแนะควรรายงานข้อมูลทางการเงินและสรุปผลการดำเนินงาน ให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง

* วันที่รับบทความ : 20 ธันวาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 12 มกราคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 13 มกราคม 2566

Received: December 20, 2022; Revised: January 12, 2023; Accepted: January 13, 2023

คำสำคัญ: การดำเนินงาน; วิสาหกิจชุมชน; การวางแผนการตลาด

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions of community enterprise members. 2) Community Enterprise Operations. 3) Factors Affecting to Operation of Community Enterprises. 4) Problems and recommendations related to the operation of community enterprises. The 175 sample Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation and multiple regression analysis.

The results indicated the following: (1) Most of the community enterprise members were female with average of age 57.83 years and finished primary school. The average duration of membership in community enterprises was 6.63 years. The reason for joining community enterprises was that most of them need additional income. The average income from business operations of community enterprises was 16,842.86 baht/year. The establishment of community enterprises was mainly due to community solving problems together. Most of the funds come from raising funds from members in the business. Average duration of business 8.26 years. Most of them carry out crop production activities and training to educate members on average 1.82 times/year. 2) The operation of community enterprises at a high level on issue budget management, organizational structure, member participation. 3) The Factors Affecting to Operation of Community Enterprises on issue education level and income from community enterprise operations. There was a statistically significant difference ($p < 0.001$). 4) Problems in the operation of community enterprises at a high level. On issue, summarizing the minutes of the meeting for members to know thoroughly. Recommendations should report financial information and summarize for the members to know thoroughly.

Keywords: Operation; Community enterprise; Marketing planning

บทนำ

การส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนเป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สร้างความเข้าใจ ติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถยกระดับการประกอบกิจการทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ปี 2564 ประเทศไทย มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการอนุมัติการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 98,081 แห่ง มีสมาชิกรวม 1,595,773 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564 : ออนไลน์) จากข้อมูลการจดทะเบียนฯ วิสาหกิจชุมชนมีการประกอบกิจการที่หลากหลายที่แตกต่างกันไป โดย 3 อันดับแรกเป็นการดำเนินกิจการผลิตพืช จำนวน 35,860 แห่ง รองลงมาเป็นการดำเนินกิจการผลิตปศุสัตว์ จำนวน 24,554 แห่ง

และการดำเนินกิจการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 13,336 แห่ง ในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนได้กำหนดแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ปรับปรุง ปี 2555) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้เรียนรู้ตนเองและเพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงระดับความเข้มแข็ง ผลการดำเนินงาน และสามารถวางแผนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินได้แก่ การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงาน การบริหารการตลาด การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การจัดการสินค้าหรือบริการ และการประเมินผลลัพธ์ ซึ่งผลของการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มี 3 ระดับ คือ ระดับดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง

จังหวัดระยองมีวิสาหกิจชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 675 แห่ง และได้รับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จำนวน 579 แห่ง วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านค่ายและได้รับการประเมินศักยภาพ จำนวน 68 แห่ง มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี จำนวน 35 แห่ง ระดับปานกลาง จำนวน 9 แห่ง และระดับปรับปรุง จำนวน 24 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นอำเภอที่มีผลการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุงจำนวนมากที่สุดในจังหวัดระยอง เห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่ายยังมีวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรจากการปฏิบัติงาน พบว่าสิ่งที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง มาจากปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านการวางแผนการดำเนินงาน การบริหารงบประมาณ การจัดการโครงสร้างองค์การการจัดการบุคคล การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ทำให้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบางแห่งยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพในระดับดี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง และปรับปรุง ให้มีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ที่ได้รับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับดี จำนวน 35 วิสาหกิจชุมชน สมาชิกจำนวน 310 ราย ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 จำนวน 310 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของทาร์โรว์ ยามาเน่ มีความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 ราย จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ (1) สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพทั่วไปในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (3) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นจากสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.975 ตอนที่ 4.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง มีค่าสัมประสิทธิ์สัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.992 3) ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.970

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้ รวบรวมรายชื่อ ที่ตั้งและเบอร์โทรศัพท์ ของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพในระดับดี ในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ จำนวน 175 ราย โดยดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง สิงหาคม 2565

วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

2.1 สภาพทั่วไปในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด

2.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

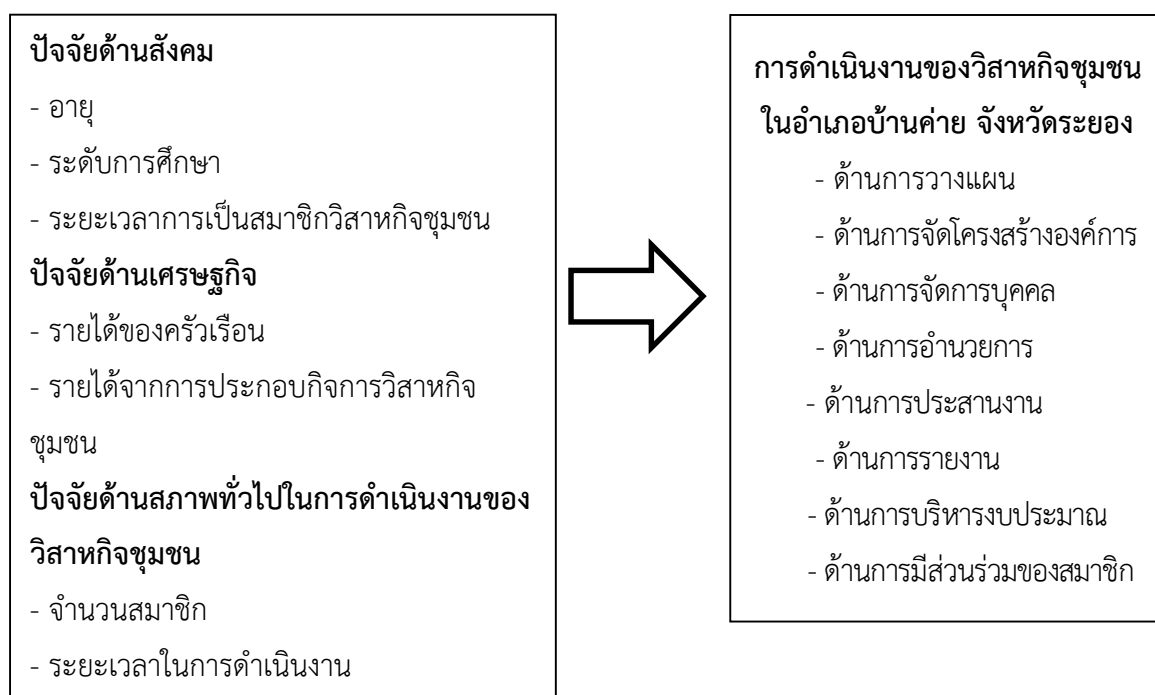
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 60.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.83 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 25.1 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 6.63 ปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 73.7 เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนเนื่องจากต้องการรายได้เพิ่ม

1.2 สภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 96.0 ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้จากการประกอบอาชีพของครัวเรือน เฉลี่ย 231,371.43 บาท/ปี มีภาวะหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 56,908.57 บาท และมีรายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 16,842.86 บาท/ปี

Table 1 Basic economic conditions of farmers

			n = 175
Item	No.	%	
Occupation (More than 1 answer)			
agriculture	169	96.6	
Trade/personal business	52	29.7	
work for hire	27	15.4	
government service	4	2.3	
Average household occupation income (baht/year)			
less than or equal to 150,0000	23	13.1	
150,001 – 200,000	60	34.3	
200,001 – 250,000	36	20.6	
250,001 – 300,000	37	21.1	
greater than or equal to 300,001	19	10.9	
Minimum = 140,000 baht Maximum = 500,000 baht			
$\bar{x}$ = 231,371.43 S.D. = 365098.107			
Household debt (baht/year)			
less than or equal to 20,000	54	30.9	
20,001 – 40,0000	4	2.3	
40,001 – 60,000	42	24	
60,001 – 80,000	21	12.0	
greater than or equal to 80,001	54	30.9	
Min = 10,000 baht	Max = 150,000 bath	$\bar{x}$ = 56,908.57 bath	S.D. =
42535.890			

Table 1 Basic economic conditions of farmers

			n = 175
Item		No.	%
Income from community enterprise operations (baht/year)			
less than or equal to 10,000		73	41.7
10,001 – 15,000		43	24.6
15,001 – 20,000		24	13.7
20,001 – 25,000		9	5.1
greater than or equal to 25,001		26	14.9
Min = 7,000 baht	Max = 80,000 bath	$\bar{x}$ = 16,842.86 bath	S.D. =
12,687.665			

2. การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.1 สภาพทั่วไปในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า

การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 58.9 เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของวิสาหกิจชุมชน ที่มาของเงินทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน พบว่าร้อยละ 98.3 ทุนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาจากการระดมทุนของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 82.8 มีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 7 - 10 คน จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 8.74 คน ระยะเวลาการประกอบกิจการค่าเฉลี่ย 8.26 ปี และ ร้อยละ 32.6 ดำเนินกิจกรรมการผลิตพืช

2.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า

1) ด้านการวางแผน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการวางแผนภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยเฉพาะประเด็นการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานและกิจกรรมที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 4.25) รองลงมา มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.21) มีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 4.10) มีการวางแผนในการผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.07) มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานและนำมาประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.91) มีการวางแผนการตลาด การประชาสัมพันธ์ในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) และมีการวางแผนการบริหารเงินทุนจากภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย 3.85) ตามลำดับ

2) ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดโครงสร้างองค์การ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยเฉพาะประเด็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.25) รองลงมา คือกำหนดบทบาทหน้าที่และการแบ่งส่วนงานรับผิดชอบที่เหมาะสมและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.18) การกำหนดกฎระเบียบ หรือข้อตกลง ข้อปฏิบัติในการดำเนินงานที่ชัดเจนของผู้นำ คณะกรรมการและสมาชิก พร้อมทั้งมีการบันทึกเป็นหลักฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

3) ด้านการจัดการบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) โดยเฉพาะประเด็น การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.19) รองลงมาคือ กำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครเข้าเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ผู้นำและคณะกรรมการได้รับการไว้วางใจและผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกและมีมติเป็นเอกฉันท์ (ค่าเฉลี่ย 4.07) และการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนอย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.93) ตามลำดับ

4) **ด้านการอำนวยการ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการอำนวยการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) โดยเฉพาะประเด็น คณะกรรมการมีความสามารถในการกำกับดูแล ควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 4.27) รองลงมา คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถในการบริหารและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.19) คณะกรรมการมีความรู้และทักษะในการดำเนินงานและมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา (ค่าเฉลี่ย 4.07) และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ

5) **ด้านการประสานงาน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการประสานงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) โดยเฉพาะประเด็น การได้รับความร่วมมือสมาชิกในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.18) รองลงมา คือ การประสานงานและสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย การประสานงานและสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.15) การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.11) และ การประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกทราบสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.06) ตามลำดับ

6) **ด้านการรายงาน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการรายงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) โดยเฉพาะประเด็น การรายงานข้อมูลทางการเงินและบัญชี และสรุปยอดให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.21) รองลงมา คือ การชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.07) และการประชุมตามกำหนดและบันทึกรายงานการประชุมทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.96) ตามลำดับ

7) **ด้านการบริหารงบประมาณ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยเฉพาะประเด็นการจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิกอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.30) รองลงมาคือ การจัดทำบัญชีการเงินมีความโปร่งใสและจัดบันทึกอย่างถูกต้องชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.25) การจัดหาแหล่งเงินทุนในการดำเนินงานที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.15) และการทบทวนและใช้ประโยชน์จากรายงานบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.14) ตามลำดับ

8) **ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยเฉพาะประเด็น สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและประชุมอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.24) รองลงมา คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.21) สมาชิกมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินกิจการ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.19) สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกและจัดโครงสร้างการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.15) และสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

3. The Factors Affecting the Operation of Community Enterprises in Ban Khai District, Rayong Province

Variable	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
constant	3.916	0.441		8.889	0.000
Education level (X2)	0.129	0.34	0.339	3.730	0.000
Income from community enterprise operations (X5)	-1.148E-5	0.000	-0.309	-4.267	0.000
R=0.435 R Squar=0.190 Std. Error = 0.43359 F =5.583					

ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า มีตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีตัวแปรจำนวน 2 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และรายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน มีสัมพันธ์เชิงลบกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เมื่อนำตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร มาพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.190 ซึ่งเป็นค่าที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งหมดในสมการที่มีต่อตัวแปรตาม หรือตัวแปรอิสระทั้งหมดที่อยู่ในสมการสามารถอธิบายการผันแปรตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งหมายความว่า ระดับการศึกษา รายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อธิบายการผันแปรของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยองได้ ร้อยละ 19.00 มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

4.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1) ด้านการวางแผน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการวางแผนการตลาดการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 2.31) รองลงมา ไม่มีการวางแผนการผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงพัฒนาสินค้าใหม่ (ค่าเฉลี่ย 2.08) ไม่มีการวางแผนการบริหารเงินทุนจากภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย 2.06) และไม่มีการรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.01) ตามลำดับ และ มีปัญหาการดำเนินงานด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการร่วมกันกำหนด

เป้าหมาย ทิศทางในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.78) รองลงมาไม่มีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 1.75) และไม่ดำเนินงานตามแผนกำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ย 1.74) ตามลำดับ

2) **ด้านการจัดการโครงสร้างองค์กร** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดโครงสร้างองค์กร อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.54) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดโครงสร้างองค์กร อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และการแบ่งส่วนงานรับผิดชอบที่เหมาะสมและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 1.66) รองลงมาไม่มีกฎระเบียบ หรือข้อตกลง ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติในการดำเนินงานร่วมกันที่ชัดเจน และไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน (ค่าเฉลี่ย 1.58) และไม่มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.38) ตามลำดับ

3) **ด้านการจัดการด้านบุคคล** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการบุคคล อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.82) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการบุคคล อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.15) สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการด้านบุคคล อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น คือ ไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างยุติธรรมและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.77) ผู้นำและคณะกรรมการบริหารงานไม่ผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.70) และไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในการรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.66) ตามลำดับ

4) **ด้านการอำนวยการ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการอำนวยการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.77) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการอำนวยการ อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ คณะกรรมการขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารกิจการของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.86) และสมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการอำนวยการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ คณะกรรมการไม่มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 1.78) รองลงมา คณะกรรมการไม่สามารถให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 1.75) และคณะกรรมการปล่อยปละละเลยและไม่สามารถกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 1.70) ตามลำดับ

5) **ด้านการประสานงาน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการประสานงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.78) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการประสานงาน อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทราบอย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.01) สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการประสานงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการประชุมร่วมกันของผู้นำ และสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนและร่วมกันแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 1.76) รองลงมา ไม่มีการประสานงานและสร้าง

ความร่วมมือในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระหว่างประธาน /คณะกรรมการ/สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 1.74) และสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 1.61) ตามลำดับ

6) ด้านการรายงาน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการรายงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.03) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการรายงาน อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การประชุมไม่เป็นตามกำหนดเวลา ไม่มีการจดบันทึกและสรุปรายงานการประชุมให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.29) รองลงมา ไม่มีการชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.04) สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการรายงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ ไม่มีการรายงานข้อมูลทางการเงิน บัญชี และการสรุปยอด ให้สมาชิกได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 1.76)

7) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.84) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดทำแหล่งเงินทุนเพิ่มในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.15) และไม่มีการทบทวนข้อมูลทางบัญชีการเงิน และนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 1.93) สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดทำบัญชีการเงินที่โปร่งใสและจดบันทึกถูกต้องชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 1.79) และไม่มีการจัดสรรให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรมและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.52) ตามลำดับ

8) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.70) เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมและไม่เข้าใจในทิศทางและแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 1.87) สมาชิกมีปัญหาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับน้อยที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.79) รองลงมาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.65) สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับและไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมทำกิจกรรมและการประชุม (ค่าเฉลี่ย 1.64) และสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 1.55) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1) **ด้านการวางแผน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะด้านการวางแผน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.62) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรวางแผนการตลาดและเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.69) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับวิสาหกิจชุมชนควรร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมา ควรวางแผนการดำเนินงาน กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานและมีการบันทึกไว้ (ค่าเฉลี่ย 4.65) ควรวางแผนการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.62) ควรจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.61) ควรวางแผนการบริหารเงินทุนจากภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย 4.56) และควรรวบรวมข้อมูลในการจำหน่ายสินค้าและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.52) ตามลำดับ

2) **ด้านการจัดการโครงสร้างองค์กร** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะด้านการจัดโครงสร้างองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.49) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งส่วนงานรับผิดชอบที่ชัดเจนตามทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.53) รองลงมา ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.49) และควรร่วมกันกำหนดกฎระเบียบ หรือข้อตกลง ข้อปฏิบัติในการดำเนินงาน และบันทึกเป็นหลักฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.47) ตามลำดับ

3) **ด้านการจัดการบุคคล** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะ ด้านการจัดการด้านบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรคัดเลือกผู้นำและคณะกรรมการในการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจจากมติของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.59) รองลงมา ควรมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.48) ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและชี้แจงให้ทราบ (ค่าเฉลี่ย 4.35) และควรขอสนับสนุนความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน และจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.29) ตามลำดับ

4) **ด้านการอำนวยการ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านการอำนวยการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรมีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.45) รองลงมา คณะกรรมการควรติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.42) คณะกรรมการควรติดตามและมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.34) และคณะกรรมการควรรหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อใช้พัฒนากิจการของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ

5) **ด้านการประสานงาน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านการประสานงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.56) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการดำเนินงานของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.63) รองลงมา การประสานงานและสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระหว่างผู้นำ / คณะกรรมการ/สมาชิก ควรมีความชัดเจนและรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.58) ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนและนำปัญหาในการดำเนินงานมาร่วมกันแก้ไข (ค่าเฉลี่ย 4.56) และควรประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้ทราบอย่างสม่ำเสมอและเรียกประชุมในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน (ค่าเฉลี่ย 4.45) ตามลำดับ

6) **ด้านการรายงาน** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านการรายงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.61) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรรายงานข้อมูลทางการเงินและบัญชี ให้สมาชิกทราบทุกครั้งที่มีการประชุมเพื่อความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 4.65) รองลงมา ควรชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทุกครั้งที่มีการประชุม (ค่าเฉลี่ย 4.63) และควรกำหนดข้อตกลงเรื่องการประชุม จัดบันทึกและสรุปรายงานการประชุมให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึงทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.55) ตามลำดับ

7) **ด้านการบริหารงบประมาณ** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านการบริหารงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรจัดทำบัญชีการเงินที่โปร่งใสและจัดบันทึกอย่างถูกต้องชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ และสรุปยอดประจำปีให้สมาชิกทราบ (ค่าเฉลี่ย 4.62) รองลงมา ควรมีข้อตกลงร่วมกันในการจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิกและจัดบันทึกเป็นมติที่ประชุม (ค่าเฉลี่ย 4.57) ควรวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเงิน และกำหนดแนวทางในบริหารจัดการเงินที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.42) และควรจัดหาแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชนที่น่าเชื่อถือและเพียงพอในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.41) ตามลำดับ

8) **ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก** พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.57) ในทุกประเด็น ได้แก่ ควรสร้างความเข้าใจและชี้แจงแผนการดำเนินงานให้สมาชิกทราบเพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการประชุมและสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ (ค่าเฉลี่ย 4.62) รองลงมา เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ และมีข้อตกลงเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.59) ควรทำความเข้าใจและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.57) และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.54) เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.50) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 60.6 เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัชดา ภักดิ์ยิ่ง (2563 : 180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.12 เนื่องจากปัจจุบันเพศหญิงได้รับความรู้และโอกาสมีความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 57.83 ปี สอดคล้องกับ การศึกษาของสุดารัตน์ แซ่มเงิน (2560 : 130) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 52.50 ปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในวัยกลางคนและทำการเกษตรสืบทอดจากรุ่นพ่อแม่ มากกว่าทำงานประจำและสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 38.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 88.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรงศักดิ์ สีหาค (2562 : 55) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 80.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และ ร้อยละ 38.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เนื่องจาก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและต้องออกมาช่วยงานทางบ้าน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเฉลี่ย 6.63 ปี และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 73.7 เข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเนื่องจากต้องการรายได้เพิ่ม ใกล้เคียงกับการศึกษาของ สุพรรณิ กันขัต (2560 : 102) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4.2 ปี และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 56.8 เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนเพราะต้องการรายได้เพิ่ม ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ค่อนข้างนานจะทำให้เกิดการสะสมประสบการณ์ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้เข้มแข็งและยั่งยืน สมาชิกเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการรายได้เสริมจากอาชีพหลักโดยใช้เวลารว่างจากอาชีพหลักเพื่อรายได้เพิ่มในครอบครัวและมีพึงพอใจในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 64.8 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมมาจากปู่และย่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพของครัวเรือน เฉลี่ย 231,371.43 บาท/ปี มีภาวะหนี้สินครัวเรือน เฉลี่ย 56,908.57 บาท/ปี ใกล้เคียงกับการศึกษาของ สุพรรณิ กันขัต (2560 : 102) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 212,875.00 บาท/ปี และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 89.8 มีหนี้สินรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปริมาณผลผลิตและราคาผลผลิตที่ได้ขึ้นกับสภาพอากาศ ภาวะหนี้สินเกิดจากการกู้เงินเพื่อนำมาลงทุนในรอบการผลิต การเข้าร่วมดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มและเพิ่มอำนาจการต่อรองราคา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รายได้จากการ

ประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 16,842.86 บาท/ปี ใกล้เคียงกับการศึกษาของทรงศักดิ์ สีหาค (2562 : 74) พบว่า สมาชิกมีรายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 21,511.71 บาท/ปี การเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบอาชีพเสริมที่สร้างรายได้เพิ่มในระดับที่น่าพึงพอใจของครอบครัว

2. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

2.1 สภาพทั่วไปในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษา พบว่า การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 58.9 เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของวิสาหกิจชุมชน แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความผูกพันและมีวิถีชีวิตร่วมกันและมีความสามัคคีในการร่วมใจในการแก้ปัญหาของชุมชน ร้อยละ 98.3 ที่มาของเงินทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน มาจากการระดมทุนของสมาชิก สอดคล้องกับการศึกษาของ พุทธิรักษ์ เป็งมอย (2560 : 79) ศึกษาการบริหารการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน อำเภอมะสอย ภายใต้บริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอมะสอย ร้อยละ 44.44 ทุนมีที่มาจากทุนของสมาชิก แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองก่อนและจากการวิจัยพบว่ามีความต้องการสนับสนุนเงินทุนและแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 8.74 คน ระยะเวลาการประกอบกิจการเฉลี่ย 8.26 ปี และ ร้อยละ 32.6 ดำเนินกิจกรรมการผลิตพืช วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เกิดจากการร่วมตัวกันตามความถนัดและความสามารถ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาเพิ่มมูลค่าสร้างรายได้เพิ่มเกิดจากการร่วมกัน

2.2 ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า

1) ด้านการวางแผน ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยเฉพาะประเด็นการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานและกิจกรรมที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และการวางแผนร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานของกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรงศักดิ์ สีหาค (2562 : 74) พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการวางแผนด้านการตลาดและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑารัตน์ เนื่องผาสุข และคณะ (2558 : 56) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอมือจาว จังหวัดราชบุรี พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผนมีการประชุมทำแผนร่วมกันระหว่างกรรมการและสมาชิกเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งเห็นได้ว่าการวางแผนการดำเนินงาน เป็นสิ่งที่วิสาหกิจชุมชนควรมี เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบเป้าหมาย ทิศทาง วิธีการดำเนินงานเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานช่วยให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยเฉพาะประเด็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเหมาะสม สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ สีหาค (2562 : 74) พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการองค์การอยู่ในระดับมาก

โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในทุกระดับ และสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เนื่องผาสุข และคณะ (2558 : 56) พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างบริหารองค์กรและแบ่งฝ่ายงานตามภารกิจอย่างชัดเจน ซึ่งเห็นได้ว่าการกำหนดโครงสร้างและแบ่งหน้าที่ทำให้การดำเนินงานสามารถทำได้

3) ด้านการจัดการบุคคล ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) โดยเฉพาะประเด็น การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างเหมาะสม การกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครเข้าเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้นำและคณะกรรมการที่ได้รับการไว้วางใจและผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกมีมติเป็นเอกฉันท์ และการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนอย่างทั่วถึง

4) ด้านการอำนวยการ ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) โดยเฉพาะประเด็น คณะกรรมการมีความสามารถในการกำกับดูแลควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กำหนดสอดคล้องกับ นิชศิกา ขาวนาฟาง (2563 : 95) พบว่า ผู้นำและคณะกรรมการเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จเห็นได้ว่า ผู้นำและคณะกรรมการมีส่วนในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

5) ด้านการประสานงาน ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) โดยเฉพาะประเด็น การได้รับความร่วมมือสมาชิกในการดำเนินงาน การประสานงานและสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน และการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิก สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เนื่องผาสุข (2558 : 57) พบว่า วิสาหกิจชุมชนได้รับความร่วมมืออย่างดีจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มในการปฏิบัติงาน มีการแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างสม่ำเสมอ เห็นได้ว่าการประสานงานเป็นการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน เกิดความไว้วางใจในการทำงานและทำให้ความร่วมมือที่ดีในการดำเนินงาน

6) ด้านการรายงาน ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) โดยเฉพาะประเด็น การรายงานข้อมูลทางการเงินและบัญชี และสรุปยอดให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ และการชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

7) ด้านการบริหารงบประมาณ ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยเฉพาะประเด็นการจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิก และการจัดทำบัญชีการเงินมีความโปร่งใสและจดบันทึก อย่างถูกต้องชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ นิชศิกา ขาวนาฟาง (2563 : 95) พบว่าปัจจัยด้านการเงินในการวางแผนก่อนการลงทุนและการจัดทำบัญชีที่ชัดเจนโปร่งใสตรวจสอบได้มีส่วนสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

8) ด้านการมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยเฉพาะประเด็น สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและประชุมอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับ สุพรรณิ กันซัด (2560 : 104) พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก เห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาการดำเนินงานได้ต่อไป

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า

ปัจจัยสภาพทางด้านสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) ซึ่งสมาชิกสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่ายได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนทำให้มีพื้นฐานความรู้ที่จะสามารถพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เนื่องผาสุข (2558 : 54) พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาแสดงว่าสมาชิกมีพื้นฐานการศึกษาสามารถดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้ตามพื้นฐานการศึกษาของสมาชิกซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยสภาพทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) ต่างจากกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เนื่องผาสุข และคณะ (2558 : 54) พบว่า จำนวนรายได้จากวิสาหกิจชุมชนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ถึงแม้ว่ารายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้นแต่สมาชิกมีการดำเนินวิสาหกิจชุมชนลดลง อาจมาจากการประกอบอาชีพส่วนตัวให้รายได้ที่ดีกว่า จึงควรมีการจัดสวัสดิการหรือสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกอย่างเหมาะสม เพื่อให้สมาชิกมีแรงจูงใจและกำลังใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

4.1 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.80) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า ปัญหาด้านการรายงาน อยู่ในระดับปานกลาง (2.03) ปัญหาด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย (1.96) ปัญหาด้านการจัดการบุคคล อยู่ในระดับน้อย (1.82) ดังนี้ ด้านการรายงาน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง วิสาหกิจชุมชนไม่มาประชุมตามเวลาที่กำหนด ไม่มีจดบันทึกรายงานการประชุม และสรุปการประชุมให้สมาชิกได้ทราบอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับการศึกษาของ จีรภา คุ่มสุวรรณ และ ปานิสรา คงปัญญา (2561 : 77)

พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำรายงานสรุปผลการประชุมให้สมาชิกทราบโดยทั่วถึงน้อยที่สุด เห็นได้ว่าการประชุมของวิสาหกิจชุมชนจะเป็นหาหรือและสรุปการประชุมด้วยวาจาและไม่มีการบันทึกไว้และไม่ประชุมตามวันเวลาที่นัดหมาย อาจมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษาการจดบันทึกหรือทำสรุปรายงานการประชุมอาจทำได้ไม่สะดวก ด้านการวางแผน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย วิสาหกิจชุมชนไม่มีการวางแผนการตลาด การประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ ไม่มีการวางแผนการผลิตสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมถึงพัฒนาสินค้าใหม่ สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เนื่องผาสุข และคณะ (2558 : 57) พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และ การผลิตสินค้าใหม่ๆ เห็นได้ว่าการยังเป็นการจำหน่ายให้กับตลาดชุมชน ตลาดภายในและ ภายจังหวัด และงานจัดแสดงสินค้าของอำเภอหรือจังหวัด ส่วนช่องทางการตลาดอื่นๆ ที่จะประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าทราบหรือสนใจยังดำเนินการน้อย ทำให้ไม่ค่อยมีลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น ด้านการจัดการบุคคล พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ไม่มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างทั่วถึง เห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกอยู่เสมอ การอบรมจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่ต้องส่งผู้แทนไปเข้าร่วมผู้ที่เข้าอบรมอาจเป็นคนเดิมและไม่ได้นำมาถ่ายทอดให้สมาชิกได้รับทราบ

4.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนงาน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ระดับมากที่สุด ในทุกด้าน ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการวางแผน ควรวางแผนการตลาดและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับ จีรภา คุ่มสุวรรณ (2561 : 77) พบว่า ควรให้ความสำคัญและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะด้านการรายงาน ควรรายงานข้อมูลทางด้านการเงินและการบัญชีทราบทุกครั้งที่มีการประชุมเพื่อความโปร่งใส สอดคล้องกับ จีรภา คุ่มสุวรรณ (2561 : 77) พบว่า ควรมีการแจ้งผลการรายงานให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ควรสร้างความเข้าใจและชี้แจงแผนการดำเนินงานให้สมาชิกทราบเพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญและสร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ สอดคล้องกับ รัชดา ภักดิ์ยิ่ง (2563 : 181) พบว่า การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ควรสร้างความเข้าใจร่วมกัน สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำและคณะกรรมการของกลุ่ม มีการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกรวมถึงมีการติดตามผลการดำเนินงานและแจ้งให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง ข้อเสนอแนะด้านการประสานงาน ควรสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานของสมาชิก ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงบประมาณ ควรจัดทำบัญชีการเงินที่โปร่งใสและจดบันทึกอย่างถูกต้องชัดเจนตรวจสอบได้ ข้อเสนอแนะการจัดโครงสร้างองค์กร ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งส่วนงานรับผิดชอบที่ชัดเจนตามทักษะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) วิสาหกิจชุมชนควรขอรับการสนับสนุนความรู้ด้านการจัดทำกรบันทึกรายงาน การจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบของสมาชิก
- 2) วิสาหกิจชุมชนควรประชาสัมพันธ์หาคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี
- 3) ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เดียวกันเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ให้ทราบทั่วถึง
- 4) ควรจัดอบรมความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานและพัฒนาผลิตภัณฑ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามประเภทของการดำเนินงาน เช่น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
- 2) ควรศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดระยอง เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- 3) ควรศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564.
แหล่งที่มา: http://smce.doae.go.th/smce1/report/index_tree.php?section=1
- จุฑารัตน์ เนื่องผาสุก, สิ้นินุช ครุฑเมือง แสนเสริม และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2558). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 12 ตามรอยพระยุคลบาท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม.
- จิรภา คุ่มสุวรรณ และ ปาณิสรา คงปัญญา. (2561). ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในเขตอำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8 (1), 68-79

- ณชศิลา ชาวนาฟาง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมั่งคุดแปลงใหญ่ จังหวัด จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทรงศักดิ์ สีหาค. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พุทธรักษ์ เป็งมอย. (2560). การบริหารการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน อำเภอแม่สอด ภายใต้บริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- รัชดา ภักดียิ่ง. (2563). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *Journal Of Buddhist Education and Research : JBER*. 6 (1), 175-188
- สุพรรณิ กันขัต. (2560). การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านลาด จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุดารัตน์ แซ่มเงิน, ประเดิม ฉ่ำใจ และพัชรารัตน์ ศรีบุญเรือง. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโนนศรีชุมแสงตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*. 35 (3), 127-136